

монетарной системы неустойчивого равновесия экономики, что выражается в перманентной инфляции и девальвации, потрясающих экономику Беларуси.

Otwieranie gospodarki a transformacja systemowa

mgr Joanna Rytel

Transformacja gospodarki odbywa się w określonym międzynarodowym otoczeniu. Jedną z konsekwencji transformacji systemowej jest otwieranie gospodarki na świat i przyspieszanie procesu jej włączania w sieć powiązań istniejących między krajami o gospodarce rynkowej.

W gospodarce otwartej zmniejsza się swoboda działania centralnej władzy gospodarczej. W miarę wzrostu stopnia otwartości gospodarki, zgodnie z generalną prawidłowością, maleje skuteczność polityki ekonomicznej w realizacji celów wewnętrznych i wzrasta jej oddziaływanie na zmienne makroekonomiczne w krajach otoczenia. I odwrotnie, w miarę wzrostu stopnia otwartości gospodarki maleje jej podatność na środki wewnętrznej polityki ekonomicznej, a rośnie wrażliwość na oddziaływanie otoczenia.

Współczesne, ekonomiczne otwieranie krajów dokonuje się w sensie przestrzennym, w dwóch podstawowych zakresach.

Pierwsze z nich to zliberalizowanie obrotów, dokonywane zarówno w wyniku decyzji polityki autonomicznej, jak i przez porozumienia dwustronne, przede wszystkim jednak w wyniku uzgodnień wielostronnych. Istotny wkład do liberalizowania współpracy światowej w sferze pomocy kredytowej dla potrzeb krótko-, średnio- i długoterminowej płynności i równowagi powszechnej wymiany, a także wymienialności walut, wniosły takie organizacje, jak: Międzynarodowy Fundusz Walutowy i Bank Światowy.

Drugi zakres to polityka otwarcia na szczególnych zasadach – w grupach kilku, kilkunastu bądź nawet kilkudziesięciu krajów. Jest to odejście od narodowego zamknięcia i prawdopodobnie etap przejściowy do odległej w czasie otwartości powszechnej.

Podstawowe prawidłowości gospodarowania są wszędzie te same: dążenie do minimalizacji nakładów i maksymalizacji efektów, poszukiwanie właściwych proporcji między pracą żywą a uprzedmiotowioną, konieczność znalezienia zbytu dla wytworzonych towarów i usług w warunkach konkurencji itp. Dokonują się one jednakże w zmienionych warunkach wewnętrznych, a zwłaszcza międzynarodowych. W związku z tym istnieje potrzeba lepszego poznania zasad i mechanizmów funkcjonowania współczesnej gospodarki światowej.

Współczesna otwartość gospodarki narodowej poszczególnych krajów obejmuje

coraz liczniejsze – choć jeszcze nie wszystkie – dziedziny. Otwarcie nie jest rozumiane w zwykłych kategoriach zmiany w polityce handlowej lecz obejmuje technologię, inwestycje, telekomunikację, finanse i politykę gospodarczą. W handlu towarami przemysłowymi postęp dokonywał się już od końca lat 40. Względnie ewolucyjnie, natomiast w sferze obrotu usługowego i kapitałowego właściwie dopiero w ostatnich dziesięcioleciach nastąpiła dynamizacja polityki liberalnej. To samo odnosi się do międzynarodowej wymiany artykułów rolnych. U podstaw wstrzemięźliwego stosunku do otwartości w takich dziedzinach newralgicznych lub strategicznych dla gospodarki narodowej, jak usługi – transport, łączność, bankowość, ubezpieczenia – leżą kwestie wypłacalności kredytowej, obawy związane z inwestowaniem zagranicznych kapitałów w strategicznie ważnych ośrodkach krajowego przemysłu oraz egzystencjalne i socjalne aspekty gospodarki wiejskiej.

Okresy wielkich transformacji systemowych, w jakich znajduje się gospodarka światowa stwarzają szczególne zapotrzebowanie na myślenie i działanie strategiczne. Wielu autorów uważa, że gospodarki skierowane „na zewnątrz” mają duże szanse rozwoju. Dzięki rosnącej otwartości gospodarki kraj mniej zaawansowany może w znacznym stopniu wykorzystać obce wzorce, doświadczenia i umiejętności, prócz kapitałów i technologii. Tylko gospodarka otwarta, efektywnie wykorzystująca w procesie rozwoju związki z otoczeniem, może być gospodarką konkurencyjną. Rozwój w warunkach izolacji lub autonomii wobec przemian w gospodarce światowej nie sprzyja konkurencyjności tej gospodarki. Struktury powstające w procesie takiego rozwoju nie są z strukturami otoczenia. Sukcesy rozwojowe odnotowują tylko państwa, które są w stanie wykształcić zdolności dostosowawcze do zmieniających się wyzwań rozwojowych.

Trzeba jednak zauważyć, że w wielu dziedzinach istnieje dominacja jednostronnego przepływu, że wzorce kulturowe, kapitały, nowoczesne urządzenia kierują się z państw wysokorozwiniętych na wszystkie obszary świata, podczas gdy kraje opóźnione są nadal dostarczycielami surowców i produktów niżej przetworzonych. Imponujące przypadki ich dynamicznych przemian strukturalnych i efektywnego ich konkurowania z międzynarodowymi potęgami ekonomicznymi należą na razie do wyjątków, chociaż wskazują na potencjalne szanse krajów nierozwiniętych.